

Венгер Віталій Васильович

кандидат економічних наук, старший науковий співробітник,
провідний науковий співробітник ДУ «Інститут економіки та
прогнозування НАН України,
м. Київ, Україна

ORCID ID: 0000-0003-1018-0909

e-mail: vengerv@ukr.net

ПЕРСПЕКТИВИ УКРАЇНСЬКО-КИТАЙСЬКОГО СПІВРОБІТНИЦТВА У ПРОМИСЛОВІЙ СФЕРІ: ІНТЕРЕСИ КИТАЮ ТА МОЖЛИВОСТІ УКРАЇНИ

Аннотація. У статті розглянуто існуючий стан українсько-китайського співробітництва. Виявлено, що на сучасному етапі українсько-китайські відносини зазнають певного випробування. За період незалежності України ці відносини, загалом, розвивалися по висхідній та досягли найвищої точки розвитку у грудні 2013 р., коли був підписаний Договір про дружбу та співробітництво. Наразі політичні зміни, що відбулися в Україні дещо призупинили розвиток двосторонніх відносин.

Розкрито основні напрями співпраці КНР з іншими країнами в контексті проекту «Один пояс, один шлях». У цьому контексті виявлено, що Китай є свідомим прихильником української євроінтеграції та завжди визначав Україну як «важливу державу в Європі». Зокрема, керівництво Китаю вітало підписання Україною Угоди про асоціацію з ЄС та розглядає залучення України до розбудови «Нового економічного поясу — Великий шовковий шлях», що є особистою ініціативою голови КНР. У разі успішної реалізації амбітного китайського плану — Україна матиме принципово нове геополітичне місце «першої європейської країни на Шовковому шляху».

Проаналізовано можливості та переваги України у разі залучення її до проекту «Один пояс, один шлях». До них належать: активізація торговельно-економічної співпраці шляхом збільшення обсягів торгівлі товарами з високою доданою вартістю та продукцією сфери високих технологій; реалізація великих проектів; розширення взаємних інвестицій; поглиблення співпраці в сферах високих технологій, таких як, авіація, суднобудування, біоінженерія, розробка нових матеріалів тощо.

Визначено перспективні напрями українсько-китайського співробітництва. Доведено, що найпотужнішу і довготривалу базу для співробітництва між Україною та КНР становлять наука і технологія. В умовах необхідності швидкої та ефективної модернізації української економіки, налаштування її на рейки сучасного світового ринку інвестиційні, виробничі та науково-технологічні можливості КНР можуть стати для України вагомим ресурсом розвитку та модернізації відповідних галузей економіки, поштовхом до відновлення позицій нашої держави на світових ринках технологій. Також це дає можливість китайському бізнесу зайняти відповідні ніші на українському ринку, що нині інтегрується з ЄС. Серйозні перспективи відкриває взаємодія України і КНР у такій структурно утворювальній сфері як прокладання транспортних коридорів та поставання азійських товарів до країн Європи.

Окреслено потенційні загрози від активізації двостороннього співробітництва у промисловій сфері, що полягають, насамперед, у можливій зміні цільового призначення інвестицій.

Ключові слова: українсько-китайське співробітництво; Шовковий шлях; інвестиційний потенціал; модернізація; спільні проекти.

DOI: <http://doi.org/10.32750/2018-0101>

Постановка проблеми. Великий шовковий шлях, що з'єднував на початку нашої ери Китай та Європу, знову може з'явитися на карті світу. Для відродження легенди Китай запропонував світовій спільноті безпрецедентну по масштабності та амбітності ініціативу, яка об'єднує у світі понад 60 держав з населенням майже 4,4 млрд чол. і сумарним ВВП 29% від світового [1, с. 4].

Китай вже заявив про виділення 40 млрд дол. США для реалізації масштабних інфраструктурних проектів. Сьогодні від розбудови нових транспортних коридорів за участю європейських держав залежить реалізація не лише їх транзитного потенціалу, а й стабілізація економіки регіонів у цілому за рахунок розвитку політичних та економічних механізмів співробітництва.

Україна має унікальний шанс приєднатися до цієї ініціативи та зробити внесок у створення нового економічного порядку в Європі, Азії та Африці. Зволікання з визначенням національних пріоритетів на даному напрямі може призвести до усунення її від прийняття стратегічних рішень щодо розбудови взаємовигідних регіональних відносин.

У цьому контексті виникає потреба дослідження нових форм двостороннього співробітництва, необхідність аналізу пріоритетних напрямів та сфер співпраці. Основними чинниками, які актуалізують даний напрям дослідження є, насамперед, значні зміни, через які проходить економіка КНР, зокрема укріплення стосунків зі своїми партнерами, включаючи Україну, збройна агресія Росії на сході України, що вимагає значних фінансових ресурсів для захисту власної територіальної цілісності а також адаптація української економіки до європейського ринку згідно з Угодою про асоціацію з країнами ЄС.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Питанню стратегічного партнерства України з КНР присвячено значну кількість публікацій. Серед напрацьованих вітчизняних авторів слід відзначити праці А. Гончарука [2], Ю. Курнишової [3], Є. Медведкіної [4], С. Сіденко [5] та інших. Проте, незважаючи на ґрунтовні напрацювання багатьох вчених, питання стратегічного співробітництва між Україною та КНР потребують подальших наукових досліджень.

Метою статті є дослідження основних тенденцій і перспектив розвитку українсько-китайського співробітництва. Особливе значення приділяється інтересам Китаю та можливостям України.

Виклад основного матеріалу. На сучасному етапі українсько-китайські відносини зазнають певного випробування. За період незалежності України ці відносини, загалом, розвивалися по висхідній та досягли найвищої точки розвитку у грудні 2013 р., коли був підписаний Договір

про дружбу та співробітництво. Наразі політичні зміни, що відбулися в Україні дещо призупинили розвиток двосторонніх відносин.

Попри це, Китай є свідомим прихильником української євроінтеграції та завжди визначав Україну як «важливу державу в Європі». Керівництво Китаю вітало підписання Україною Угоди про асоціацію з ЄС та розглядає залучення України до розбудови «Нового економічного поясу — Великий шовковий шлях», що є особистою ініціативою голови КНР. У разі успішної реалізації амбітного китайського плану — Україна матиме принципово нове геополітичне місце «першої європейської країни на Шовковому шляху» [6, с. 4–5].

Слід зазначити, що українсько-китайські відносини розпочалися у 1992 р. і стрімко розвивалися до 2004 р. Це було пов'язано, насамперед з високим рівнем політичного діалогу, створенням необхідної правової бази та практичним здійсненням досягнутих домовленостей у різних сферах співпраці (торгово-економічній, військово-технічній, науково-освітній та культурній).

Після «Помаранчевої революції» (2005–2010 рр.) розвиток стратегічного партнерства був перерваний через зміну зовнішньої політики України, яка почала більше орієнтуватися на країни ЄС та США, аніж на Китай та інші країни Азії.

Незважаючи на це, Україна у той період активно працювала над виконанням раніше підписаних контрактів із Китаєм, зокрема, у військово-технічній сфері та обміну технологіями. Були також укладені й нові контракти, проте «відсутність стратегії і системних дій по розвитку військово-технічного співробітництва, зрив практично усіх державних програм по виробленню спецтехніки та нових озброєнь призвели до суттєвого скорочення участі України не лише в проєктах, а й на ринках спецтехніки та озброєнь Китаю». Більше того, Китай сам поступово за кілька років перетворився на конкурента для українського ВПК, витісняючи своєю продукцією українських виробників із ринків Азії та Африки [7].

На початку 2010 р. Китай ініціював поживлення стосунків з Україною. Наслідком стало рішення про створення Комісії зі співробітництва між Китайською Народною Республікою та Україною зі співголовами на рівні віце-прем'єр-міністрів двох країн, а також у її рамках — підкомісії із питань співробітництва в сфері економіки та торгівлі, науки і техніки, сільського господарства, космосу, культури, освіти.

У червні 2011 р. відбувся офіційний візит голови КНР до України в ході якого відбулося підписання Декларації про встановлення та розвиток відносин стратегічного партнерства [8], а також було підписано низку угод на загальну суму 3,5 млрд дол. США.

Під час свого візиту китайський лідер висловив чотири тези, які, на його думку, дозволили б двом країнам використати «шанс, переваги та потенційні можливості» для співробітництва [9]:

1. У торговельно-економічній співпраці збільшувати обсяг торгівлі, провести оптимізацію торгової структури, підвищити частку продукції з високою доданою вартістю та продукцію сфери високих технологій.

2. Втілювати у життя великі проекти співробітництва. Уряди повинні створювати умови для цього, щоб ці проекти якнайшвидше принесли соціально-економічні зиски.

3. Розширювати взаємні інвестиції. Китайський уряд заохочуватиме китайські підприємства до інвестиційної роботи в Україні. Буде підтримувати фінансово важливі проекти співробітництва.

4. Поглибити співпрацю в сферах високих технологій, використовуючи принцип взаємодоповнюваності. Співробітничати у таких сферах як авіація, суднобудування, біоінженерія, розробка нових матеріалів. Співпрацювати у втіленні та застосуванні науково-технічних розробок у промислове виробництво.

Слід зазначити, що протягом 2012–2013 рр. між Україною та Китаєм було підписано велику кількість угод і документів щодо конкретних галузей та сфер співробітництва, які раніше були поза увагою. Проте така активність не привела до підвищення ефективності роботи українського

уряду у покращенні відносин з Китаєм. Значна кількість угод не виконується і залишається тільки деклараціями про наміри.

Протягом 2014–2016 рр. українська сторона була зосереджена на проблемах відновлення територіальної цілісності та внутрішньополітичних процесах, відносинах з ЄС та США. В «азіатській політиці» уряд України практично повністю повторив помилки керманців «Помаранчевої революції»: дистанціювання від Китаю та спроби поглибити партнерство з Японією. Звідси стає зрозумілим небажання української влади виконувати вже укладені з Китаєм принципові угоди та домовленості (зокрема, «Програми розвитку відносин стратегічного партнерства між Україною та КНР на 2014–2018 рр.»).

Крім того, сьогодні в Україні відсутня стратегія щодо подальшого розвитку відносин із Китаєм, практичної реалізації документів, які вже укладені. На відміну від влади, український бізнес активно шукає нові можливості в Китаї, проте без державної підтримки це буде зробити надто складно, адже потрібно конкурувати з провідними іноземними компаніями, які таку підтримку мають.

Як наслідок протягом 2013–2017 рр. спостерігалось скорочення обсягів експорту та імпорту продукції з високою доданою вартістю. Так, зокрема, якщо у 2013 р. експорт ядерних реакторів, котлів та машин становив 200,7 млн дол. США, то у 2017 р. його обсяги скоротилися до 161,0 млн дол. США (рис. 1).

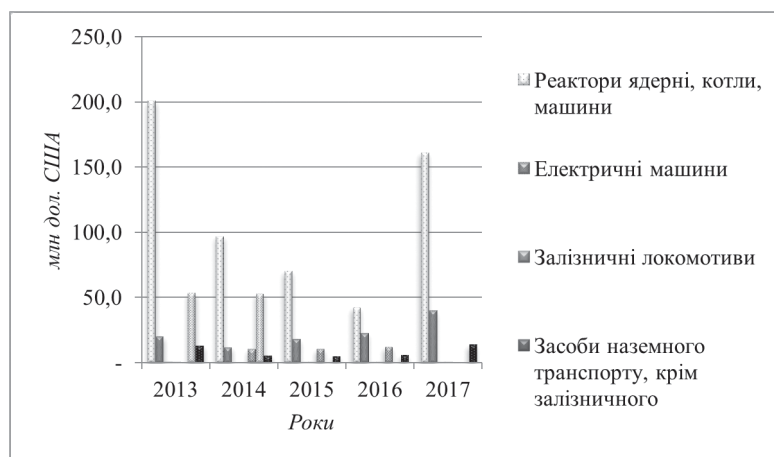

Рис. 1. Обсяги експорту продукції з високою доданою вартістю до Китаю у 2013–2017 рр., млн дол. США

Джерело: Складено автором на основі:

Країни за товарною структурою зовнішньої торгівлі за 2013–2017 рр. // Держстат України. / URL: <<http://www.ukrstat.gov.ua>>.

Також спостерігається скорочення обсягів експорту до Китаю залізничних локомотивів, літальних апаратів та особливо суден (з 53,1 млн дол. США у 2013 р. до 0,2 млн дол. США у 2017 р.).

Водночас спостерігається незначне зростання обсягів експорту засобів наземного транспорту, крім залізничного а також приладів та апаратів оптичних, фотографічних.

Майже на 50% зросли обсяги експорту електричних машин з 19,9 млн дол. США у 2013 р. до 39,9 млн дол. США у 2017 р.

Через деіндустріалізацію вітчизняної промисловості зростають обсяги імпорту продукції з високою доданою вартістю з Китаю, яка є значно дешевша та якісніша за вітчизняні аналоги. Так, зокрема, серед товарів з високою доданою вартістю найбільше імпортуються електричні машини. У 2017 р. їх обсяги

становили 1493,6 млн дол. США, що на 366,8 млн дол. США менше, ніж у 2013 р. (рис. 2). Другу позицію в імпорті китайської продукції з високою доданою

вартістю займають реактори ядерні, котли, машини. Їх обсяги у 2017 р. становили 1078,6 млн дол. США, що на 11,1% більше, ніж у 2013 р.

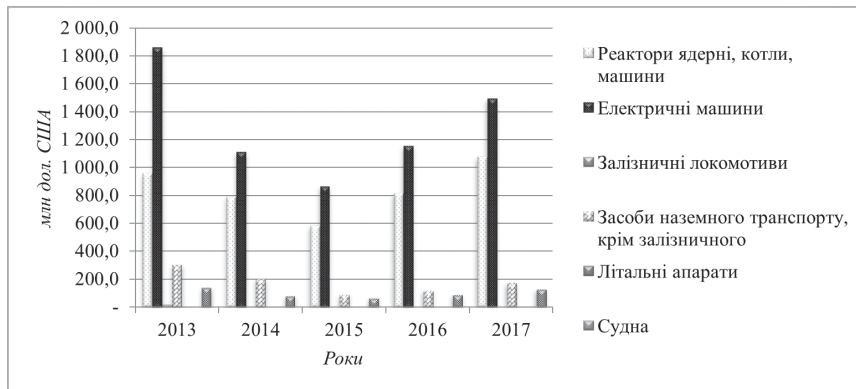

Рис. 2. Обсяги імпорту продукції з високою доданою вартістю з Китаю у 2013–2017 рр., млн дол. США

Джерело: Складено автором на основі:

Країни за товарною структурою зовнішньої торгівлі за 2013–2017 рр. // Держстат України. / URL: <<http://www.ukrstat.gov.ua>>.

Також, незважаючи на незначне скорочення, у 2017 р. спостерігалися суттєві обсяги імпорту з Китаю засобів наземного транспорту, крім залізничного (174,5 млн дол. США), приладів та апаратів оптичних, фотографічних (129,6 млн дол. США), залізничних локомотивів (1,6 млн дол. США), суден (0,3 млн дол. США) та літальних апаратів (0,2 млн дол. США).

Така тенденція призвела до того, що загальне торговельне сальдо по вище названим товарним позиціям протягом 2013–2017 рр. було від'ємним (рис. 3).

Дієвою платформою для виведення міждержавних відносин на якісно новий рівень і здійснення масштабної співпраці має стати імплементація Договору про дружбу і співробітництво

між Україною і КНР та реалізація Програми розвитку відносин стратегічного партнерства між Україною і КНР на 2014–2018 рр. Проте у сучасних умовах українсько-китайське співробітництво вимагає нового мислення, нових підходів та, водночас, здорового консерватизму. З одного боку, Китай залишається для України чи не єдиним «безпроблемним» зовнішнім джерелом модернізації та можливостей економічного зростання. З іншого боку, практична реалізація вже досягнутих домовленостей щодо українсько-китайського співробітництва¹ на всіх напрямках стикається з низкою перешкод та не відповідає сучасним потребам двох сторін [6, с. 23–24].

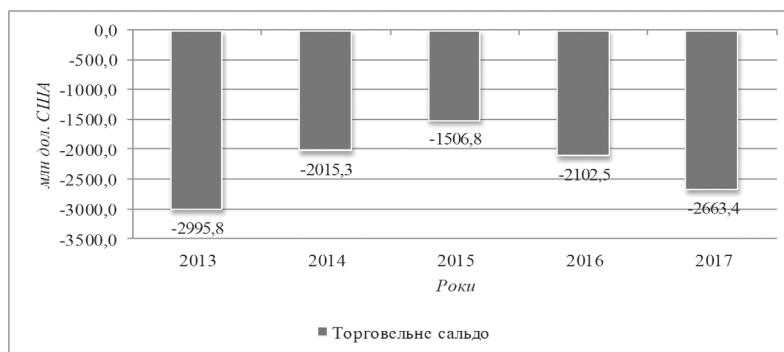

Рис. 3. Торговельне сальдо за продукцією з високою доданою вартістю з Китаєм у 2013–2017 рр., млн дол. США

Джерело: Розраховано автором на основі: Країни за товарною структурою зовнішньої торгівлі за 2013–2017 рр. // Держстат України. / URL: <<http://www.ukrstat.gov.ua>>.

Так, зокрема, сьогодні є певні ознаки згортання китайської активності, уповільнення реалізації

задекларованих проектів та ускладнення вирішення питань фінансування китайського бізнесу

¹ Кількість чинних документів: 291. Ключові документи: Комюніке про встановлення дипломатичних відносин між Україною та КНР та Меморандум взаєморозуміння до Комюніке про встановлення дипломатичних відносин між Україною та КНР (4 січня 1992 р.); Угода між Урядом України та Урядом КНР про торговельно-економічне співробітництво (8 серпня 1992 р.); Спільна декларація про встановлення і розвиток відносин стратегічного партнерства (20 червня 2011 р.); Договір про дружбу і співробітництво між Україною і КНР, Спільна декларація України і Китайської Народної Республіки про подальше поглиблення відносин стратегічного партнерства та Програма розвитку відносин стратегічного партнерства між Україною та КНР на 2014–2018 роки (всі три документи — 5 грудня 2013 р.).

в Україні. Відтак постає складне питання: або Україна як держава збереже високий рівень двосторонніх взаємин з Китаєм та використає його для вирішення власних нагальних проблем, або ці взаємини будуть певним чином заморожені на невизначений час, адже інерційність китайської зовнішньої політики є загальновідомою.

В цілому, аналізуючи сучасний стан та перспективи українсько-китайського співробітництва необхідно відзначити, що за обсягами товарообігу Україна є третьою країною-торговим партнером для КНР на теренах пострадянських країн (після Росії та Казахстану), а КНР посідає перше місце серед торговельних партнерів України в Азійсько-Тихоокеанському регіоні [6, с. 24].

Китай володіє значним інвестиційним потенціалом, має найбільший у світі золотовалютний резерв та посідає п'яте місце у світі за експортом капіталу. Економічна дипломатія Китаю, в першу чергу, орієнтована на «ідейно близьких» Китаю партнерів: країни, що розвиваються, в Азії, Африці та Латинській Америці, які у тій чи іншій мірі перебувають під негласним патронатом КНР. Активність китайських інвесторів на зарубіжних ринках не призвела до активізації китайського інвестування в економіку України. Станом на 1 січня 2017 р. з 37,7 млрд дол. США загального обсягу іноземних інвестицій в українську економіку китайські становили лише 16,4 млн дол. США, тобто трохи більше 0,04% [10]. Така ситуація вочевидь не відповідає потенціалу та потребам України. Існування в українсько-китайських взаєминах лише механізму держгарантій зводить наші можливості щодо одержання китайських інвестицій. Тому перспективним є пошук дієвого алгоритму та нових форм співпраці. Зокрема, це може бути застосування прямого інвестування з боку китайських компаній, часткового надання державних гарантій, інші форми партнерства. Виходом із подібної ситуації може стати створення спільного інвестиційного фонду на паритетних умовах. Україні і КНР необхідно також розпочати роботу з опрацювання середньострокових і довгострокових планів співпраці між країнами методом виробничої кооперації та шляхом створення індустріальних парків і зон технологічного розвитку за участі китайського капіталу. Завдяки спільному виробництву високотехнологічної продукції з Китаєм Україна зможе забезпечити собі гідне місце на світових ринках.

Крім зазначених чинників, які не сприяють інвестиціям в Україну, на сьогодні визначальним є питання завершення війни. Крім того, важливим для китайських інвесторів є стабільність і прогнозованість правил гри для іноземних інвесторів в Україні. Доки права інвестора хиткі, існує рейдерство і важко знайти справедливість у судах, інвестування в Україну вважатиметься ризикованим.

Однак, незважаючи на нинішнє скрутне фінансово-економічне становище, Україна все ще володіє низкою технологічних та науково-виробничих можливостей, що становлять інтерес для Китаю в контексті потреб розвитку передових галузей його економіки, а також реалізації важливих стратегічних проектів у різних сферах.

Через економічні санкції України проти Росії можливості українського експорту до РФ суттєво звузилися та вимагають пошуку нових ринків збуту для машинобудівної, літакобудівної продукції та продукції військового та подвійного призначення. У цьому контексті необхідно скористатися напрацьованим досвідом військово-технічного співробітництва між Україною та КНР, щоб активізувати його та переформатувати відповідно до сучасних умов.

Найпотужнішу і довготривалу базу для співробітництва між Україною та КНР становлять наука і технологія. В умовах необхідності швидкої та ефективної модернізації української економіки, налаштування її на рейки сучасного світового ринку інвестиційні, виробничі та науково-технологічні можливості КНР можуть стати для України вагомим ресурсом розвитку та модернізації відповідних галузей економіки, поштовхом до відновлення позицій нашої держави на світових ринках технологій. Також це дає можливість китайському бізнесу зайняти відповідні ніші на українському ринку, що нині інтегрується з ЄС.

Спільні проекти, які реалізують українські та китайські фахівці, належать до сфер високих технологій, нових матеріалів, охорони навколишнього середовища та виробництва ліків.

Співпраця з КНР у космічній галузі особливо вигідна Україні, оскільки дає можливість раціонально реалізувати український космічний потенціал. В Україні у даній сфері звужені джерела фінансування, натомість КНР стає одним із провідних інвесторів у дослідженні космосу.

Водночас КНР має вельми амбітну та достатньо фінансово забезпечену програму розвитку космічної галузі до 2032 року. Відтак Китай має очевидну зацікавленість в імпорті високотехнологічної продукції, і Україні це слід врахувати та використати в інтересах національного виробництва.

Серйозні перспективи відкриває взаємодія України і КНР у такій структурно утворювальній сфері як прокладання транспортних коридорів та постачання азійських товарів до країн Європи. Тут не тільки Китай, а й більшість країн Азії зацікавлені у скороченні вартості та часу перевезень товарів від країн-виробників до країн із місткими ринками споживання, зокрема до ЄС.

Нові транспортні магістралі проходять через територію КНР, Казахстану, РФ, Білорусі, Польщі, Німеччини. Час у дорозі складає 16–18

днів, що на 15 днів швидше, ніж морським транспортом. Адміністрація міста Чженчжоу вже обслуговує 6 рейсів по новій лінії з вантажами на загальну суму близько 100 млн дол. США та планує збільшити обсяги до 50 рейсів з вантажами на суму 1 млрд дол. США. Відтак Україна має бути зацікавлена в активній участі у розширенні географії цього транспортного коридору. Цьому сприятимуть як гео економічне розташування нашої країни, розвинена інфраструктура, так й активні торговельно-економічні зв'язки з сусідніми країнами та КНР, широкі споживчі можливості внутрішнього українського ринку. Також у розширенні транспортного коридору сприятимуть й існуюча в Україні залізнична мережа разом із наявністю незамерзаючих чорноморських портів та системи автомобільних доріг. Все це створює необхідні передумови для збільшення транзитних перевезень вантажів і подальшої інтеграції України до транспортної системи «Європа-Азія».

На сьогодні транспортна система України залишається не інтегрованою з транс'європейською транспортною системою для забезпечення єдиного перевізного процесу. Внаслідок цього Україна поступається іншим країнам на ринку пропозицій транспортних послуг.

Крім цього, зберігається стала тенденція до втрати транзитних вантажопотоків на маршруті Європа — Азія. Темпи і масштаби розбудови транспортної інфраструктури України суттєво відстають у порівнянні з відповідними процесами у азійських країнах, а також сусідніх державах України — Росії, Білорусі, які, подібно до ЄС, активно розбудовують свої транспортні мережі. Наслідком такої розбудови стає посилення конкуренції у сфері надання транспортних послуг та обслуговування основних трансконтинентальних і транснаціональних вантажопотоків і, насамперед, на ємному напрямку «Європа — Азія».

Від часу стимулювання розвитку східних та південних регіонів КНР і перенесення уваги до розвитку центральних і північно-західних регіонів сформувався і новий тренд виставкової діяльності Китаю останніх років. Його зміст полягає у:

- перенесенні фокусу проведення заходів із півдня у центр і на захід країни;
- проведенні ярмарків «Китай-Євразія»;
- проведенні «Виставки-ярмарку з питань торгівлі й інвестицій Західного-Східного співробітництва».

За задумом керівництва Китаю виставки є майданчиками не лише для зустрічей і підписання угод, а й покликані сприяти реалізації більш амбітних планів, зокрема й ідеї створення Економічного поясу Великого Шовкового шляху методом презентації інвестиційних і торговельних можливостей країн-учасниць.

У своєму поточному вигляді концепт «Один пояс, один шлях» виглядає як один із найбільш привабливих для України геоекономічних проєктів. Наразі його ключовими перевагами є інклюзивність, відкритість, вигідність для всіх учасників, перехід на уніфіковані правила торгівлі, інтеграція та координація програм та стратегій розвитку країн. Китайський проєкт не суперечить прагненням України до подальшої економічної співпраці та економічної інтеграції з ЄС, і, навпаки, може посилити переваги України в цьому процесі, надати стимули до економічного розвитку в цілому. Він також може дати альтернативу та зменшити негативні наслідки від розриву економічних відносин із РФ та подолати заборону Росії на транзит українських товарів до Азії.

Потенційно на країни, які беруть участь у проєкті новий Шовковий шлях, припадатиме 55% світового ВВП, 70% населення планети та 75% усіх відомих енергоресурсів.

Якщо ця ініціатива буде реалізована на практиці, вона може серйозно вплинути на геополітичний ландшафт і привести до створення цілої низки альтернативних економічних об'єднань і можливостей. Сам Китай спочатку припускав додати до власного річного торговельного обороту близько 2,5 трлн дол. США через десять років реалізації стратегії. Це має відбутися завдяки активізації торговельних зв'язків з країнами, що перебувають у поясі нового Шовкового шляху.

2015 року Китай інвестував 15 млрд дол. США у реалізацію проєктів нового Шовкового шляху, натомість обсяги вже оголошених інвестиційних проєктів у межах реалізації концепту «Один пояс, один шлях» сягнули 75,9 млрд дол. США станом на червень 2016 р.

З моменту оголошення КНР ініціативи побудувати Новий Шовковий шлях в Університеті міста Астани (Казахстан) у вересні 2013 р. 56% всіх закордонних китайських інвестицій були спрямовані саме в країни, які беруть участь у проєкті. Для підтримки Китай утворив Фонд розвитку Шовкового шляху з капіталом у 40 млрд дол. США. Створений також за ініціативою Китаю Азіатський банк інфраструктурних інвестицій з капіталом у 50 млрд дол. США (з перспективою збільшення до 100 млрд дол. США) поступово перетворюється на ключову інституцію, що інвестує у проєкти у країнах на Шовковому шляху на додачу до капіталів, які вкладають китайські бізнес структури. Наразі банк уже фінансує проєкти в Індонезії, Індії, Бангладеш та Пакистані, які пов'язані з ініціативою «Один пояс, один шлях».

Хоча Україна першою серед Європейських країн на найвищому рівні заявила про підтримку китайської ініціативи, подальший розвиток подій в Україні призвів до того, що досі її участь у цьому проєкті є декларативною, а спроба на початку 2016 р. здійснити практичні кроки щодо використання

проекту «Один пояс, один шлях» для транзиту товарів з України залізницею до Центральної Азії та Китаю, виявилися економічно невдалою.

Слід зазначити, що Україна та Китай продовжують сьогодні вивчати потенційні можливості участі України у проекті «Один пояс, один шлях», проте очевидним є те, що Україна зосередилася на транспортно-логістичних проектах, хоча потенціал проекту «Один пояс, один шлях» є значно ширшим. Зокрема, уряд КНР зацікавлений у співпраці з Україною у торговельно-економічній, інвестиційній сферах та в галузі високих технологій таких як авіація, суднобудування, біоінженерія, розробка нових матеріалів.

В цілому, підсумовуючи необхідно відзначити, що сьогодні між Україною та Китаєм напрацьовано велику кількість документів щодо подальшого співробітництва. Водночас як свідчить практика, ефективність від реалізації усіх напрацьованих і узгоджених документів є вкрай низькою.

На основі існуючих документів і намірів двох країн щодо подальшої співпраці можна виокремити перспективні напрями, розвиток яких може відбуватися на взаємовигідних умовах співпраці.

На наш погляд до перспективних напрямів взаємовигідної співпраці між Україною та Китаєм можна віднести, насамперед співпрацю у *науково-технічній сфері*. Продовження співробітництва у цій сфері дасть змогу вітчизняним науковцям брати участь у новітніх розробках у всіх сферах, зокрема з виробництва: космічної та авіаційної продукції; морських високотехнологічних суден; передового залізничного транспортного обладнання; енергозберігаючих та транспортних засобів з використанням нових видів енергії; нових матеріалів; високотехнологічних медичних апаратів тощо.

Виходячи із науково-технічної співпраці пріоритетними напрямами у розвитку двосторонніх відносин між Україною та КНР мають бути насамперед проекти, які націлені на випуск продукції з високою доданою вартістю, зокрема:

- космічної та авіаційної продукції;
- машинобудівної продукції (включаючи будівництво морських високотехнологічних суден та залізничних потягів);
- енергозберігаючих та транспортних засобів з використанням альтернативних видів енергії;
- нових матеріалів;
- високотехнологічних медичних апаратів;
- продукції військового призначення.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Проект «Один пояс — один шлях»: можливості для України. МЦПД. / URL: http://www.icps.com.ua/assets/uploads/images/files/china_project_s.pdf.
2. Гончарук А.З. Пріоритети політики України щодо країн Азії: аналіт. доповідь / А.З. Гончарук, А.М. Кобзаренко, О.К. Микал; за заг. ред. О.В. Литвиненка. — К.: НІСД, 2011. — 64 с.

Важливим напрямом для України є також розширення інфраструктурних проектів (будівництво доріг, морських портів, логістичних хабів, аеропортів тощо).

Існують також перспективи залучення китайських інвесторів до модернізації житлово-комунальної інфраструктури країни, окремих промислових підприємств тощо.

Водночас при поглибленні двосторонніх відносин у зазначених сферах Україна має враховувати досвід інших країн, які мають тісну співпрацю з КНР. І цей досвід не завжди є позитивним. Так, наприклад, сусідня Білорусь підписавши у 2014 р. офіційний протокол з Міністерством комерції КНР очікувала від китайських інвесторів будівництва нових високотехнологічних підприємств. Для цього навіть було створено індустриальний парк «Великий камінь» (80 кв. км) в який за декілька років китайські корпорації інвестували понад 1 млрд дол. США (загальна сума інвестицій очікується в розмірі 5,5 млрд дол. США). За ці кошти було побудовано заводи і житло, проте головним об'єктом індустриального парку став великий логістичний центр, а не високотехнологічні підприємства.

Слід зазначити, що технологічний парк «Великий камінь» розглядався як податкова гавань і вільна митна зона, в якій розмістяться китайські високотехнологічні підприємства — від мікроелектронних до біо- і нанотехнологічних. Проте ніяких високотехнологічних підприємств так не було побудовано, натомість було обладнано величезну торгово-логістичну площадку. Після цього Президентом Білорусі було змінено статус «Великого каменю» з технопарку на китайську безподаткову зону зі своїми правилами і законами [11].

ВИСНОВКИ ТА ПЕРСПЕКТИВИ ПОДАЛЬШИХ ДОСЛІДЖЕНЬ

Підсумовуючи, необхідно відзначити, що співробітництво України з КНР може мати як переваги (від суттєвих інвестицій), так і загрози (від цільової зміни інвестицій інвесторами). Тому при поглибленні двосторонньої співпраці Україна має чітко розуміти які пріоритетні завдання вона може вирішити за рахунок китайських інвестицій, і які цілі в Україні переслідує китайський інвестор. Саме відсутність чіткого бачення загроз від двостороннього співробітництва потребує подальших наукових досліджень.

3. Курнишова Ю.В. Актуальні засади формування стратегічного партнерства України і КНР / Ю. В. Курнишова. — К.: НІСД, 2010. / URL: http://old.niss.gov.ua/Table/01092010/0901_dopov.pdf.
4. Медведкина Е.А. Научно-техническое сотрудничество Украины и КНР: инновационный аспект / Е.А. Медведкина, М.И. Обухова // Теоретичні і практичні аспекти економіки та інтелектуальної власності: збірник наукових праць. — 2010. — Т. 2. — С. 101-106.
5. Сіденко С.В. Міжнародне співробітництво України в сфері інновацій / С.В. Сіденко // Стратегія розвитку України. — 2016. — № 1. — С. 172-176
6. Аудит зовнішньої політики: Україна — Китай. Дискусійна записка. — К.: Інститут світової політики. — 2016. — 60 с. — С. 4-5.
7. Лазоренко К. Сегодня начинается визит министра обороны Юрия Еханурова в Китай // Экономические известия. — 13.01.2009. URL: <http://state.eizvestia.com>.
8. Україна та Китай визначили основні засади стратегічного партнерства — декларація. URL: <https://ua.interfax.com.ua>.
9. Ху Цзиньтао встретился с премьер-министром Украины Н. Азаровым // Посольство КНР в Украине. — 21.06.2011. URL: <http://ua.china-embassy.org/rus/zwgx/t832759.htm>.
10. Інвестиції зовнішньоекономічної діяльності України у 2010–2016 рр. // Держстат. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.
11. Бойся китайцев, дары приносящих / Зеркало недели. / URL: https://zn.ua/finances/boysya-kitaycevdary-prinosyaschih-293207_.html.

ПЕРСПЕКТИВЫ УКРАИНСКИЙ-КИТАЙСКОГО СОТРУДНИЧЕСТВА В ПРОМЫШЛЕННОЙ СФЕРЕ: ИНТЕРЕСЫ КИТАЯ И ВОЗМОЖНОСТИ УКРАИНЫ

Венгер Виталий Васильевич

*кандидат экономических наук, старший научный сотрудник, ведущий научный сотрудник ГУ «Институт экономики и прогнозирования НАН Украины», г. Киев, Украина
ORCID ID: 0000-0003-1018-0909
e-mail: venger@ukr.net*

Аннотация. В статье рассмотрены текущее состояние украинско-китайского сотрудничества. Выявлено, что на современном этапе украинские-китайские отношения испытывают определенные испытания. За период независимости Украины эти отношения, в общем, развивались по восходящей и достигли высшей точки развития в декабре 2013, когда был подписан Договор о дружбе и сотрудничестве. Сейчас политические изменения, произошедшие в Украине несколько приостановили развитие двусторонних отношений.

Раскрыты основные направления сотрудничества КНР с другими странами в контексте проекта «Один пояс, один путь». В этом контексте обнаружено, что Китай является сознательным сторонником украинской евроинтеграции и всегда определял Украину как «важное государство в Европе». В частности, руководство Китая приветствовало подписание Украиной Соглашения об ассоциации с ЕС и рассматривает привлечение Украины к развитию «Нового экономического пояса — Великий шелковый путь», которое является личной инициативой председателя КНР. В случае успешной реализации амбициозного китайского плана — Украина будет иметь принципиально новое геополитическое место «первой европейской страны на Шелковом пути».

Проанализированы возможности и преимущества Украины в случае привлечения ее к проекту «Один пояс, один путь». К ним относятся: активизация торгово-экономического сотрудничества путем увеличения объемов торговли товарами с высокой добавленной стоимостью и продукцией сферы высоких технологий; реализация крупных проектов; расширение взаимных инвестиций; углубление сотрудничества в сферах высоких технологий, таких как авиация, судостроение, биоинженерия, разработка новых материалов и т.

Определены перспективные направления украинско-китайского сотрудничества. Доказано, что самую мощную и долговременную базу для сотрудничества между Украиной и КНР составляют наука и технология. В условиях необходимости быстрой и эффективной модернизации украинской экономики, настройки ее на рельсы современного мирового рынка инвестиционные, производственные и научно-технологические возможности КНР могут стать для Украины весомым ресурсом развития и модернизации соответствующих отраслей экономики, толчком к восстановлению позиций нашего государства на мировых рынках технологий. Также это дает возможность китайскому бизнесу занять соответствующие ниши на украинском рынке, в настоящее время интегрируется с ЕС. Серьезные перспективы открывает взаимодействие

Украины и КНР в такой структурно образовательных сфере как прокладки транспортных коридоров и поставки азиатских товаров в страны Европы.
Определены потенциальные угрозы активизации двустороннего сотрудничества в промышленной сфере, состоящих прежде всего в возможном изменении целевого назначения инвестиций.

Ключевые слова: украинский-китайское сотрудничество; Шелковый путь; инвестиционный потенциал; модернизация; совместные проекты.

PERSPECTIVE OF UKRAINIAN-CHINA COOPERATION IN THE INDUSTRIAL FIELD: CHINA'S INTERESTS AND POSSIBILITIES OF UKRAINE

Vitalii Venger

Ph.D. (Economics), Senior Research Fellow,
The State Organization "Institute of Economics and Forecasting
of the National Academy of Sciences of Ukraine",
Kyiv, Ukraine
ORCID ID: 0000-0003-1018-0909
e-mail: vengerv@ukr.net

Abstract. *The article examines the existing state of the Ukrainian-Chinese cooperation. It is revealed that at the present relations between Ukraine and the People's Republic of China undergo a certain test. During the period of Ukraine's independence, these relations, in general, developed on the ascending and reached the highest point of development in December 2013 when the Treaty on Friendship and Cooperation between the two countries was signed. At the moment, the political changes that are taking place in Ukraine have somewhat suspended the development of bilateral relations. The main directions of cooperation of the PRC with other countries within the framework of the project "One Belt, One Way" are outlined. In this context, it has been established that China is a conscious supporter of Ukraine's European integration and has always regarded Ukraine as an "important European state". In particular, the leadership of China welcomed the signing of the Association Agreement between Ukraine and the EU and is considering Ukraine's participation in the development of the "New Economic Belt — The Great Silk Road" on the personal initiative of the Head of the People's Republic of China. In case of a successful implementation of this ambitious Chinese project Ukraine will have a fundamentally new geopolitical position — "The first European country on the Silk Road". The possibilities and advantages of Ukraine in case of its involvement in the project "One Belt, One Way" are analyzed. These include: the activation of the trade- economic cooperation by increasing the volume of trade in high-value goods and high technology products; realization of fundamental projects; expansion of mutual investments; intensification of cooperation in the spheres of high technology such as aviation, shipbuilding, bioengineering as well as development of new materials. The promising areas of Ukrainian-Chinese cooperation are indicated. It is stated that the most powerful and long-term basis for cooperation between Ukraine and the People's Republic of China is science and technology. In terms of the urgent need for rapid and effective modernization of the Ukrainian economy, the perspective directions of the Ukrainian-Chinese co-operation are determined. In the conditions of the urgent and effective modernization of the Ukrainian economy, setting it on the rails of the modern world market the investment, manufacturing, scientific and technological capabilities of the People's Republic of China can become for Ukraine an important resource of development and modernization of the relevant branches of our economy, an impetus to restore the position of our state in the world technology markets. Also, it provides the opportunity for the Chinese business to take the appropriate niches in the Ukrainian market that is now in the process of being integrated with the EU. Serious perspectives for the interaction of Ukraine and the People's Republic of China open in such a structurally generating sphere as laying transport corridors and the supply of Asian goods to European countries. The potential threats from activating bilateral cooperation in the industrial sphere, which, first of all, lie in the possible redirection of the target investment, are also outlined.*

Keywords: *Ukrainian-Chinese cooperation; Silk Road; investment potential; modernization; joint projects.*

REFERENCES

1. Proekt «Odyn poyas — odyn shlyakh»: mozhlyvosti dlya Ukrayiny. MTsPD. Retrieved from: http://www.icps.com.ua/assets/uploads/images/files/china_project_s.pdf. [in Ukrainian].
2. Honcharuk A.Z. (2011). Prioritytety polityky Ukrayiny shchodo krayin Azii: analit. dopovid'. [in Ukrainian].
3. Kurnyshova Yu.V. (2010). Aktual'ni zasady formuvannya stratehichnoho partnerstva Ukrayiny i KNR. Retrieved from: http://old.niss.gov.ua/Table/01092010/0901_dopov.pdf. [in Ukrainian].
4. Medvedkina E.A. (2010). Nauchno-tehnicheskoe sotrudnichestvo Ukrainyi i KNR: innovatsionnyiy aspekt. Teoretychni i praktychni aspekty ekonomiky ta intelektual'noyi vlasnosti: zbirnyk naukovykh prats'. T. 2, 101-106. [in Russian].
5. Sidenko S.V. (2016). Mizhnarodne spivrobitnytstvo Ukrayiny v sferi innovatsiy / S.V. Sidenko // Stratehiya rozvytku Ukrayiny. 1, 172–176. [in Ukrainian].
6. Audyt zovnishnoyi polityky: Ukrayina — Kytay. (2016). Dyskusiyna zapyska. [in Ukrainian].
7. Lazorenko K. (2009). Segodnya nachinaetsya vizit ministra oborony Yuriya Ehanurova v Kitay . Ekonomicheskie izvestiya. — 13 sichnya. Retrieved from: <http://state.eizvestia.com>. [in Russian].
8. Ukrayina ta Kytay vyznachyly osnovni zasady stratehichnoho partnerstva — deklaratsiya. Retrieved from: <https://ua.interfax.com.ua>. [in Ukrainian].
9. Hu Tszintao vstretilsya s premer-ministrom Ukrainyi N. Azarovyim (2011). Posolstvo KNR v Ukraine. 21 chervnya. Retrieved from: <http://ua.china-embassy.org/rus/zwgx/t832759.htm>. [in Russian].
10. Investytsiyi zovnishnoekonomichnoyi diyal'nosti Ukrayiny u 2010–2016 rr. // Derzhstat. Retrieved from: <http://www.ukrstat.gov.ua>. [in Ukrainian].
11. Boysya kitaytsev, daryi prinosyaschih / Zerkalo nedeli. Retrieved from: https://zn.ua/finances/boysya-kitaycev-daryi-prinosyaschih-293207_.html. [in Russian].